

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญแผนภูมิ	ฉ
สารบัญภาคผนวก	ค
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	7
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	7
1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น	7
1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา	8
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
2.1 แนวคิดเรื่องมนุษย์นิเวศวิทยา : ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ	13
2.2 แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ทางสังคมของชุมชน	16
2.3 แนวคิดเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม	20
2.4 แนวคิดเรื่อง การเคลื่อนที่ทางสังคม	24
2.5 แนวคิดเรื่องผลกระทบของมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม	35
2.6 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่	36
2.7 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	38
2.8 กรอบแนวคิดของการวิจัย	44
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	45
3.1 พื้นที่ทำการการศึกษา	45
3.2 ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย	46
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	46
3.4 การทดสอบเครื่องมือ	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	47
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	50
บทที่ 4 ระบบนิเวศชุมชนก่อนและหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	52
4.1 ประวัติการตั้งถิ่นฐานของชุมชน	52
4.2 ที่ตั้งชุมชน	52
4.3 การคมนาคม	53
4.4 ระบบนิเวศก่อนและหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	54
4.4.1 ระบบนิเวศ	54
4.4.1.1 ลักษณะของทรัพยากรด้านกายภาพ	54
1) ทรัพยากรดิน	54
1.1 ลักษณะของทรัพยากรดินก่อนการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	54
1.2 ลักษณะของทรัพยากรดินหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	55
2) ทรัพยากรน้ำ	58
2.1 ลักษณะของทรัพยากรน้ำก่อนการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	58
2.2 ลักษณะของทรัพยากรน้ำหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	59
3) ทรัพยากรอากาศ	61
3.1 ลักษณะของทรัพยากรอากาศก่อนการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	61
3.2 ลักษณะของทรัพยากรอากาศหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	61
4.4.1.2 ลักษณะของทรัพยากรด้านชีวภาพ	62
1) พืช	63
1.1 ลักษณะของพืชก่อนการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	63
1.2 ลักษณะของพืชหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	63
2) สัตว์	66
2.1 ลักษณะของสัตว์ก่อนการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	66
2.2 ลักษณะของสัตว์หลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	66
4.4.2 ระบบสังคม	67
4.4.2.1 ประชากร	67

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
1) ประชากรก่อนการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	67
2) ประชากรหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	68
4.4.2.2 การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของชาวบ้าน	70
1) การเกษตรกรรม	70
1.1 ระบบการเกษตรก่อนการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	70
1.2 ระบบการเกษตรหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	71
2) การประมง	78
2.1 การประมงก่อนการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	78
2.2 การประมงหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	79
3) การใช้น้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค	81
3.1 การใช้น้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคก่อนการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	81
3.2 การใช้น้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	82
4.4.2.3 คุณภาพชีวิตของชาวบ้าน	86
1) สุขภาพอนามัย	86
1.1 สุขภาพอนามัยของชาวบ้านก่อนการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	86
1.2 สุขภาพอนามัยของชาวบ้านหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	88
2) สภาพเศรษฐกิจและสังคม	92
2.1 สภาพเศรษฐกิจและสังคมก่อนการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	92
2.2 สภาพเศรษฐกิจและสังคมหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	103
3) วัฒนธรรม	137
3.1 วัฒนธรรมก่อนการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	137
3.2 วัฒนธรรมหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	139
4) สุนทรียภาพ	140
4.1 สุนทรียภาพก่อนการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	140
4.2 สุนทรียภาพหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	141

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 การปรับตัวของชุมชน	152
5.1 กระบวนการปรับตัวของชุมชนด้านการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน	152
5.1.1 กระบวนการปรับตัวของชุมชนด้านการเกษตรกรรม	152
5.1.2 กระบวนการปรับตัวของชุมชนด้านการประมง	157
5.1.3 กระบวนการปรับตัวของชุมชนด้านการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค	158
5.2 กระบวนการปรับตัวเพื่อคุณภาพชีวิตของชาวบ้านในชุมชน	162
5.2.1 กระบวนการปรับตัวด้านสุขภาพอนามัย	162
5.2.2 กระบวนการปรับตัวด้านเศรษฐกิจและสังคม	164
5.2.3 กระบวนการปรับตัวด้านวัฒนธรรม	176
5.2.4 กระบวนการปรับตัวด้านสุนทรียภาพ	177
บทที่ 6 ผลกระทบของการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมที่มีต่อระบบนิเวศชุมชน	184
6.1 ผลกระทบต่อระบบนิเวศ	184
6.1.1 ผลกระทบต่อทรัพยากรด้านกายภาพ	184
6.1.1.1 ผลกระทบต่อทรัพยากรดิน	184
6.1.1.2 ผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำ	186
6.1.1.3 ผลกระทบต่อทรัพยากรอากาศ	187
6.1.2 ผลกระทบต่อทรัพยากรด้านชีวภาพ	187
6.1.2.1 ผลกระทบต่อพืช	187
6.1.2.2 ผลกระทบต่อสัตว์	189
6.2 ผลกระทบต่อระบบสังคม	189
6.2.1 ผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของชาวบ้านในชุมชน	189
6.2.1.1 ผลกระทบต่อการเกษตรกรรม	189
6.2.1.2 ผลกระทบต่อการประมง	193
6.2.1.3 ผลกระทบต่อการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค	194
6.2.2 ผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน	195
6.2.2.1 ผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย	195
6.2.2.2 ผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคม	196

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
6.2.2.3 ผลกระทบต่อวัฒนธรรม	210
6.2.2.4 ผลกระทบต่อด้านสุนทรียภาพ	210
6.3 อภิปรายผลการศึกษา	216
บทที่ 7 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	242
7.1 สรุปผลการวิจัย	243
7.2 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	273
บรรณานุกรม	275
ภาคผนวก	281
ประวัติผู้เขียน	306

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 เปรียบเทียบลักษณะของทรัพยากรดินก่อนและหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ในชุมชน	58
ตารางที่ 2 เปรียบเทียบลักษณะของทรัพยากรน้ำก่อนและหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ในชุมชน	61
ตารางที่ 3 เปรียบเทียบลักษณะของทรัพยากรอากาศก่อนและหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ในชุมชน	62
ตารางที่ 4 เปรียบเทียบลักษณะของพืชก่อนและหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	65
ตารางที่ 5 เปรียบเทียบลักษณะของสัตว์ก่อนและหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	67
ตารางที่ 6 ประชากรชุมชนบ้านโนนขามแปที่อาศัยอยู่จริงในครอบครัว	68
ตารางที่ 7 เปรียบเทียบลักษณะของการทำการเกษตรกรรมก่อนและหลังการตั้งโรงงาน อุตสาหกรรมในชุมชน	77
ตารางที่ 8 แสดงร้อยละของครัวเรือนที่มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรด้านการเกษตรกรรม หลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	77
ตารางที่ 9 แสดงร้อยละของครอบครัวที่มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรด้านการประมงหลัง การตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	80
ตารางที่ 10 เปรียบเทียบลักษณะของการทำการประมงก่อนและหลังการตั้งโรงงาน อุตสาหกรรมในชุมชน	81
ตารางที่ 11 เปรียบเทียบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรด้านการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค ก่อนและหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	85
ตารางที่ 12 เปรียบเทียบสุขภาพของคนในชุมชนก่อนและหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ในชุมชน	92
ตารางที่ 13 รายได้ของครอบครัวก่อนมีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	95
ตารางที่ 14 รายจ่ายของครอบครัวก่อนมีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	96
ตารางที่ 15 เปรียบเทียบประเภทยของครัวเรือนก่อนและหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ในชุมชน	104
ตารางที่ 16 ความสัมพันธ์ของประเภทครอบครัวของคนทำงานในโรงงานและครอบครัวของ คนที่ไม่ได้ทำงานในโรงงาน	104
ตารางที่ 17 เปรียบเทียบลักษณะบ้านของคนในชุมชนก่อนและหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ในชุมชน	106

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 18 ความสัมพันธ์ของลักษณะของบ้านกับครอบครัวของคนทำงานในโรงงานและครอบครัวของคนที่ไม่ได้ทำงานในโรงงาน	107
ตารางที่ 19 ความสัมพันธ์ของช่วงระยะเวลาสร้างบ้านกับครอบครัวของคนทำงานในโรงงานและครอบครัวของคนที่ไม่ได้ทำงานในโรงงาน	107
ตารางที่ 20 เปรียบเทียบระดับการศึกษาและค่านิยมทางการศึกษาของคนในชุมชนก่อนและหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	109
ตารางที่ 21 ระดับการศึกษาของคนที่ย้ายอยู่จริงในครอบครัวหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	109
ตารางที่ 22 ความสัมพันธ์ของระดับการศึกษาของคนที่ย้ายอยู่จริงในครอบครัวของคนทำงานในโรงงานและคนที่ไม่ได้เข้าทำงานในโรงงาน	110
ตารางที่ 23 เปรียบเทียบอาชีพหลักของครัวเรือนก่อนและหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	111
ตารางที่ 24 เปรียบเทียบอาชีพรองของครัวเรือนก่อนและหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	112
ตารางที่ 25 ตำแหน่งงานที่คนในครอบครัวทำในโรงงานหลังมีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	112
ตารางที่ 26 เปรียบเทียบรายได้ของครอบครัวของคนทำงานในโรงงานและครอบครัวของคนที่ไม่ได้ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม	116
ตารางที่ 27 ความสัมพันธ์ของรายได้ของครอบครัวของคนทำงานในโรงงานและครอบครัวของคนที่ไม่ได้ทำงานในโรงงาน	117
ตารางที่ 28 เปรียบเทียบรายจ่ายของครอบครัวก่อนและหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	119
ตารางที่ 29 ความสัมพันธ์ของรายจ่ายของครอบครัวของคนทำงานในโรงงานและครอบครัวครอบครัวของคนที่ไม่ได้ทำงานในโรงงาน	120
ตารางที่ 30 เปรียบเทียบภาวะการมีหนี้สินของชาวบ้านก่อนและหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	121
ตารางที่ 31 สาเหตุของการเป็นหนี้สินของครัวเรือนหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	121
ตารางที่ 32 ภาวะการกู้ยืมเงินของชาวบ้านหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	123
ตารางที่ 33 แหล่งเงินกู้ของชาวบ้านหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	123

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ 34	วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงินของครอบครัวหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ในชุมชน	123
ตารางที่ 35	เครื่องอำนวยความสะดวกของครอบครัวหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ในชุมชน	125
ตารางที่ 36	จำนวนที่ดินที่ชาวบ้านถือครองหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	127
ตารางที่ 37	การอพยพแรงงานของชาวบ้านหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	129
ตารางที่ 38	วิธีการอพยพแรงงานของชาวบ้านหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	129
ตารางที่ 39	แหล่งงานที่อพยพออกไปทำหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน	130
ตารางที่ 40	สรุปผลเปรียบเทียบระบบนิเวศชุมชนก่อนและหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ในชุมชน	142
ตารางที่ 41	แสดงกระบวนการปรับตัวของชุมชนก่อนและหลังการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ในชุมชน	179
ตารางที่ 42	สรุปผลเปรียบเทียบผลกระทบที่เกิดจากการมีโรงงานอุตสาหกรรมมาตั้งในชุมชน ทั้งทางด้านบวกและลบ	212

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนหรือการส่งผ่านสารมลพิษระหว่าง ดิน น้ำ อากาศ และสิ่งมีชีวิต	26
แผนภูมิที่ 2 แสดงโครงสร้างของ The General Action System	37
แผนภูมิที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนหรือการส่งผ่านสารมลพิษระหว่าง น้ำ และสิ่งมีชีวิต	57
แผนภูมิที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนหรือการส่งผ่านสารมลพิษระหว่าง ดิน น้ำ และสิ่งมีชีวิต	65
แผนภูมิที่ 5 แสดงความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนหรือการส่งผ่านสารมลพิษระหว่าง สัตว์น้ำ และน้ำเสีย	67
แผนภูมิที่ 6 แสดงโครงสร้างประชากรจำแนกตามช่วงอายุและเพศ	69
แผนภูมิที่ 7 แสดงปัจจัยที่ทำให้ชาวบ้านปลูกต้นยูคาลิปตัส	72
แผนภูมิที่ 8 แสดงปัจจัยที่ทำให้ชาวบ้านเข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการใช้ประโยชน์จาก น้ำทิ้งเพื่อการเกษตร พัฒนาอาชีพและรายได้ของชุมชน (Project Green)	74
แผนภูมิที่ 9 แสดงปัจจัยที่ทำให้ชาวบ้านหาปลาและไม่หาปลา	80
แผนภูมิที่ 10 แสดงกระบวนการปรับตัวของชุมชนด้านการเกษตรกรรม	156
แผนภูมิที่ 11 แสดงกระบวนการปรับตัวของชุมชนด้านการประมง	158
แผนภูมิที่ 12 แสดงกระบวนการปรับตัวของชุมชนด้านการใช้น้ำเพื่ออุปโภค	161
แผนภูมิที่ 13 แสดงกระบวนการปรับตัวของชุมชนด้านการใช้น้ำเพื่อบริโภค	162

สารบัญภาคผนวก

	หน้า
ภาคผนวกที่ 1 แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคมชุมชนบ้านโนนขามแป	282
ภาคผนวกที่ 2 แผนที่แสดงแผนผังของครัวเรือนชุมชนบ้านโนนขามแป	283
ภาคผนวกที่ 3 แผนที่แสดงลักษณะทางกายภาพของชุมชนบ้านโนนขามแป	284
ภาคผนวกที่ 4 แบบแนวทางการสัมภาษณ์ใช้สำหรับสัมภาษณ์บุคคลสำคัญในชุมชน	285
ภาคผนวกที่ 5 แบบแนวทางการสัมภาษณ์ใช้สำหรับสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทน	293
ภาคผนวกที่ 6 แบบสอบถามใช้สัมภาษณ์ครัวเรือน	301
ภาคผนวกที่ 7 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์	303